

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum homo debeat Deum plus diligere quam proximum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Ad probare illam propositionem, quam tamē concludit scilicet, Vbiūque est aliquod principium, ibi est aliquis ordo. Inferre namque eam ex duabus propositionibus. Prima est. Prius & posterius dicuntur secundum relationem ad aliquod principium. Secunda est. Ordo includit in se aliquem modum prioris & posterioris.

Et circa hoc quaruntur tredecim.

¶ Primo, Vtrum sit aliquis ordo in charitate.

¶ Secundo, Vtrū hō debeat Deū diligere plus quam proximum.

¶ Tertio, Vtrum plus q̄ seipsum.

¶ Quarto, Vtrum se plusquam proximum.

¶ Quinto, Vtrum homo debeat plus diligere proximum, quam corpus proprium.

¶ Sexto, Vtrum vnum proximū plus quam alterum.

¶ Septimo, Vtrum plus proximū meliorem, vel sibi magis coniunctum.

¶ Octavo, Vtrum plus cōiunctū sibi secundū carnis affinitatem, vel secundū alias necessitudines.

¶ Nono, Vtrum ex charitate plus debeat diligere filium, quam patrem.

¶ Decimo, Vtrum plus debeat diligere matrem, quam patrem.

¶ Undecimo, Vtrum plus vxorē, quam patrem, vel matrem.

¶ Duodecimo, Vtrū magis benefactorem, quam beneficiatum.

¶ Decimo tertio, Vtrum ordo charitatis inaneat in patria.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in charitate sit ordo.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod in charitate nō sit aliquis ordo. Charitas enim est quaedam virtus: sed in aliis virtutibus nō assignatur aliquis ordo, ergo neque in charitate aliquis ordo assignari debet.

¶ 2 Præt. Sicut fidei obiectum est prima veritas, ita charitatis obiectum est summa bonitas: sed in fide nō ponitur aliquis ordo, sed oīa equaliter creduntur, ergo nec in charitate debet poni aliq̄ ordo.

¶ 3 Præt. Charitas in voluntate est: ordinare autem nō est voluntatis, sed rationis, ergo ordo nō debet attribui charitati.

SED CONTRA est, qd̄ dicit Cāt. 2. Introduxit me rex i cellā vinariam, ordinavit in me charitatē.

RESPON. Dicendum, quod situr habere rationem principii in actu, sequitur statim ratio prioris & posterioris in principio, & posterioritas in principio. Et rursum ex hoc ipso, quod aliq̄

ponitur habere rationem principii in actu, ponitur ordo inter ipsum principium prius, & principium posterius. Ordo igitur licet includat prius & posterius, est tamen effectus proprius principii in actu. Et ex hac radice optime sequitur, quod vbiūque est aliquod principium in actu, ibi est ordo. In litera ergo author ex notioribus doctrinam tradens, ex relatione prioris & posterioris ad principium, & ex inclusione prioris & posterioris in ordine, causam connexionis ordinis cum principio ab effectu manifestatam intendebat. Hoc enim quod est principium principiare aliquid, est causa eius quod est prius & posterius, clausa in ordine, dicitur per relationem ad principium. Et ex illa causa, ut monstratum est, sequitur mediate, quod vbi est principium, est ordo inter prius & posterius.

¶ Ad secundum dicitur cum author in primo sententiarum, distinctione 20. quod sicut scientia includit aliquid ratione generis, puta, esse qualitatem: & aliquid ratione differentie, puta, esse, quo certe cognoscitur: ita ordo ratione generis includit prius & posterius, & non ratione proprii differentialis conceptus. Et quia ad diuina omnia transferuntur similitudines imperfectioribus: ideo ordo in diuinis est sine prioris & posterioris, sicut etiam est ibi principium absque principio. Loquimur enim modo vtendo terminis, prout communitur in philosophia vtitur, & creaturis cōmunes sunt. Superius autem cum de Deo erat sermo, expoliamus eos ab his, que imperfectioribus sunt. Et hæc sunt pro omnium similium solutione.

¶ Super Questionis vigesime sexta Articulum secundum.

IN articulo secundi argumēto secūdo, aduerte, quod quia argumentum consistebat in vi maioris similitudinis hominis ad proximum, quam ad Deum, responsio nō negat

fit etiam aliquis ordo. Dicitur autem est supra, quod dilectio charitatis tendit in Deum, sicut in principium beatitudinis, in cuius cōmunicatione amicitia charitatis fundatur: & ideo oportet quod in his, quæ ex charitate diliguntur, artē datur aliquis ordo secundum relationē ad primum principium huius dilectionis, quod est Deus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod charitas tendit in vltimum finem, sub ratione finis vltimi, quod nō conuenit alicui alii virtuti, vt supra * dictum est. Finis autem habet rationem principij in appetibilibus, & in agendis, vt ex supra * dictis patet. Et ideo charitas maxime importat comparationem ad primum principium: & ideo in ea maxime consideratur ordo secundum relationem ad primum principium.

AD SECUNDVM dicendum, quod fides pertinet ad vim cognoscitiuam, cuius operatio est secundum qd̄ res cognite sunt in cognoscēte. Charitas autem est in vi affectiua, cuius operatio consistit in hoc, quod anima tendit in ipsas res. Ordo autem principalis inuenitur in ipsis rebus, & ex eis deriuatur ad cognitionem nostram: & ideo ordo magis appropriatur charitati, quam fidei, licet etiam in fide sit aliquis ordo, secundum quod est principaliter de Deo, secundario autē de aliis, quæ referuntur ad Deum.

AD TERTIVM dicendum, quod ordo pertinet ad rationem, sicut ad ordinantem: sed ad vim appetitiuam pertinet, sicut ad ordinatam. Et hoc modo ordo in charitate ponitur.

ARTICVLVS II.

Vtrum Deus sit magis diligendus, quam proximus.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod Deus nō sit magis diligendus, quam proximus. Dicitur. n. i. Io. 4. Qui nō diligit fratrem suum quē videt, Deū, quē nō videt, quomodo potest diligere? Ex quo videtur quod illud sit magis diligibile, quod est magis visibile. Nam & visio est principium amoris, vt dicitur 9. * Eth. sed Deus est minus visibilis, quam proximus. ergo etiam est minus ex charitate diligibilis.

¶ 2 Præt. Similitudo est causa di-

Secunda Secundæ S. Thomæ.

I 4 do

q. preced. ar. tic. 12. & q. 23. art. 1.

q. 23. art. 7.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

Utrum homo debeat ex charitate plus Deum diligere, quam seipsum.

do hoc ex alia causa, auferunt illam conclusionem, scilicet ea prioritate, & causalitate. Et intendit, quod maior similitudo ceteris paribus, est ratio maioris amoris. Hic autem ea ratio non sunt paria: sed similitudo ad Deum est & prior, & causa similitudinis ad proximum. Et haec prioritas causalis datur ratione similitudinis non maioris, sed maiori ac priori vinculo inexistens, homo tenetur magis Deum, quam proximum diligere.

lectionis, secundum illud Ecc. 13. **O**mne animal diligit simile sibi: sed maior est similitudo hominis ad proximum suum, quam ad Deum. ergo homo ex charitate magis diligit proximum, quam Deum.

¶ 3 Præter. Illud quod in proximo charitas diligit, Deus est, ut patet per Augustinum in 1. de doctr. Christi. sed Deus non est maior in seipso, quam in proximo. ergo non est magis diligendus in seipso, quam in proximo. ergo non debet magis diligere Deum, quam proximum.

SED CONTRA. Illud magis est diligendum, propter quod aliquo odio sunt habenda: sed proximi sunt odio habendi propter Deum, si scilicet a Deo abducunt, secundum illud Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, non potest meus esse discipulus. ergo Deus est magis ex charitate diligendus, quam proximus.

R E S P O N D E O. Dicendum, quod vnaquaque amicitia respicit principaliter id, in quo principaliter inuenitur illud bonum, super cuius communicatione fundatur. Sicut amicitia politica principaliter respicit principem ciuitatis, a quo totum bonum ciuitatis dependet: vnde & ei maxime debetur fides, & obedientia a ciuibus. Amicitia autem charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, quae consistit in Deo essentialiter, sicut in primo principio, a quo derivatur in omnes, qui sunt beatitudinis capaces. Et ideo principaliter maxime Deus est ex charitate diligendus. Ipse enim diligitur sicut beatitudinis causa: proximus autem sicut beatitudinem ab eo simul nobiscum participans.

A D PRIMVM ergo dicendum, quod dupliciter est aliquid causa dilectionis. Vno modo sicut id, quod est ratio diligendi. Et hoc modo bonum est causa diligendi, quia vnumquodque diligitur, in quantum habet rationem boni. Alio modo, quia est via quaedam ad acquirendum dilectionem. Et hoc modo visio est causa dilectionis, non quidem ita, quod ea ratione sit aliquid diligibile, quia est visibile: sed quia per visionem perducimur ad dilectionem. ergo non oportet, quod illud quod est magis visibile, sit magis diligibile, sed quod prius occurrat nobis ad diligendum. Et hoc modo argumentatur Apostolus. Proximus enim quia est nobis visibilis, primo occurrit nobis diligendus. Ex his enim quae nouit animus, discit ignota amare, ut Gregorius dicit in quadam homilia. Vnde si aliquis proximum non diligit, argui potest, quod nec Deum diligit, non propter hoc, quod proximus sit magis diligendus, sed quia prius diligendus occurrit: Deus autem est magis diligibilis propter maiorem bonitatem.

A D SECUNDVM dicendum, quod similitudo, quam habemus ad Deum, est prior, & est similitudo, quam habemus ad proximum. Ex hoc enim quod participamus a Deo id, quod ab ipso etiam proximus habet, similes proximo efficiuntur. Et ideo ratione similitudinis magis debemus Deum, quam proximum diligere.

A D TERTIVM dicendum, quod Deus secundum substantiam suam consideratus in quocumque sit, aequalis est, quia non minuitur per hoc, quod est in aliquo: sed tamen non aequaliter habet proximus bonitatem Dei sicut habet ipsam Deus. Nam Deus habet ipsam essentialiter, proximus autem participatiue.

A D TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod homo non debeat ex charitate plus Deum diligere, quam seipsum. Dicit enim Philosophus in 9. Ethicorum. quod amabilia, quae sunt ad alterum, veniunt ex amicabilibus, quae sunt ad seipsum: sed causa est potior effectui. ergo maior est amicitia hominis ad seipsum, quam ad quicumque alium. ergo magis se debet diligere, quam Deum.

¶ 2 Præter. Vnumquodque diligitur in quantum est proprium bonum: sed id quod est ratio diligendi, magis diligitur quam id, quod propter hanc rationem diligitur, sicut principia quae sunt ratio cognoscendi, magis cognoscuntur. ergo homo diligit magis seipsum, quam quodcumque aliud bonum dilectum: non ergo magis diligit Deum, quam seipsum.

¶ 3 Præter. Quantum aliquis diligit Deum, tantum diligit frui eum: sed quantum aliquis diligit frui Deo, tantum diligit seipsum, quia hoc est summum bonum, quod aliquis sibi velle potest. ergo homo non plus debet ex charitate Deum diligere, quam seipsum.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in 1. de doctr. Christiana. Si teipsum non propter te debes diligere, sed propter ipsum, ubi dilectionis tuae rectissimus finis est, non succenseat aliquis alius homo, si & ipsum propter Deum diligas: sed propter quod vnumquodque, illud magis. ergo magis debet homo diligere Deum, quam seipsum.

R E S P O N D E O. Dicendum, quod a Deo duplex bonum accipere possumus, scilicet bonum naturae, & bonum gratiae. Super communicatione autem bonorum naturalium nobis a Deo facta fundatur amor naturalis, quo non solum homo in suae integritate naturae super omnia diligit Deum, & plus quam seipsum, sed etiam qualibet creatura suo modo, id est, vel intellectuali, vel rationali, vel animali, vel saltim naturali amore, sicut lapides, & alia quae cognitione carent: quia vna quaeque pars naturaliter plus amat commune bonum totius, quam particulare bonum proprium, quod manifestat ex opere. Quae libet pars habet inclinationem principalem ad actionem eam utilitatem totius. Apparet etiam hoc politur

Lib. 1. ex ca. 22. & 27. eliasus, 103.

D. 106.

D. 424.

Homil. 71. Euangel. in princip.